

Potilaiden liikkuvuus EU:ssa ja valinnanvapaus

Mervi Kattelus
Terveyspolitiikan asiantuntija
Suomen Lääkäriliitto

Liikkuvuuden eri ulottuvuudet

- (Potilas sairastuu tilapäisen toisessa valtiossa oleskelun aikana)
- Potilas hakeutuu oma-aloitteisesti hoitoon toiseen EU-valtioon
- Sairaala lähettää potilaan hoitoon toiseen valtioon
- Potilaasta otettu näyte/röntgenkuva tms. lähetetään toiseen valtioon tutkittavaksi
- Terveystieteiden ammattihenkilö tarjoaa tilapäisesti terveyspalveluita toisessa jäsenvaltiossa
- Terveystieteiden ammattihenkilö sijoittautuu toiseen jäsenvaltioon

Liikkuvuus EU:n alueella

- Ei kattavaa tietoa määristä - Komission arvio: potilaiden liikkuvuus arviolta noin 1 % terveydenhuollon julkisista kustannuksista
- Pienistä maista suhteellisesti paljon muualle hoitoon hakeutujia/lähetettyjä (esim. Malta, Luxemburg)
- Rajaseutujen yhteistyö – rajat ylittävät ”terveydenhuoltoalueet” (esim. DE, BE, NL)
- Palvelujen mitoittaminen tilapäisten oleskelijoiden palvelutarpeen mukaan (esim. Italia – Veneton alue)
- Suomi: viime vuosiin asti määrä pysynyt kymmenissä, mutta lisääntyy koko ajan

Säädöspohja

- EU:n perussopimus (henkilöiden, palveluiden ja tavaroiden vapaa liikkuvuus)
- Sosiaaliturvan koordinointiasetukset 883/2004 (ent. 1408/71) ja 987/2009 (ent. 574/72)
- EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntö
- Potilaiden liikkuvuusdirektiivi (syksystä 2013-)

EU-tuomioistuimen oikeuskäytäntö

- Terveyspalveluiden hankkiminen toisesta jäsenvaltiosta - korvattavuus kotimaan järjestelmästä
- Palvelujen vapaa tarjonta, tavaroiden vapaa liikkuvuus
- Sosiaaliturvan koordinoitiasetuksen tulkinta tai kansallisten sääntöjen yhteensopivuus EU:n perussopimuksen kanssa
- Ratkaisuja:

Decker (C-120/95) ja Kohll (C-158/96)	Keller (C-145/03)
Vanbraekel (C-368/98)	Watts (C-372/04)
Geraets-Smits & Peerbooms(C-157/99)	Herrera (C-466/04)
IKA-loannidis (C- 326/00)	Stamatelaki (444/05)
Müller-Fauré (C-385/99)	von Chamier-Glisczinski (C-208/07)
Inizan (C-56/01)	Komissio vs. Espanja (C-211/08)
Leichtle (C-8/02)	Elchinov (C-173/09)

Asetuksen ja oikeuskäytännön soveltaminen Suomessa

- Decker&Kohll – periaatetta sovellettu sairausvakuutuksessa 1990-luvun lopulta, sairausvakuutuslaissa 1.1.2005 lukien
  - Toisessa EU/ETA-valtiossa tai Sveitsissä hoidosta aiheutuneet kustannukset korvataan kansallisten taksojen mukaan
- Kunnat eivät pääsääntöisesti korvaa ulkomailla hankittua hoitoa (poikkeus: hoitoon hakeutuminen (E112) ja ostopalvelut)
- Terveysturvalain 56 § (ErikoissairaanhoitoL 31a §): ennakkoluvallinen hoitoon hakeutuminen
- Ulkomailla asuvien hoidon kustannukset valtiolle 1.1.2008
- Palveluntarjoajat – Suomessa ei kansalaisuusrajoitteita, ulkomaille sijoittautuminen ei aina yksinkertaista

Potilaiden liikkuvuusdirektiivin pääsisältö

- Potilaiden vapaampi liikkuvuus (oikeuskäytännön kirjaaminen lainsäädäntöön) – korvataan kuten olisi korvattu kotimaassa saadusta hoidosta
- Ei ennakkolupaa yleensä, paitsi ”sairaalahoitoon”
- Määritelty hoitojäsenvaltion, vakuutusjäsenvaltion (=rahoitus) ja kansallisen yhteyspisteen tehtävät potilaan informoisessa
- Reseptien tunnustaminen
- Jäsenvaltioiden yhteistyö: eTerveys, terveysteknologian arviointi, Eurooppalaiset osaamisverkostot
- Tarkemmat säännökset komission vetämässä komiteassa

Mikä muuttuu nykyiseen nähden?

- Potilas saa useammin (+ kattavammin?) ulkomailla hankkimansa hoidon korvatuksi
- Potilas saa helpommin ja kattavammin tietoa oikeuksistaan rajat ylittävässä terveydenhuollossa
- Terveyspalveluiden tarjoajien (yksityiset, julkiset) on annettava nykyistä enemmän tietoa potilaille mm. hinnoista
- Perustettava kansallinen yhteyspiste(et)

Sovellettava lainsäädäntö

	Koordinointiasetus	Potilasdirektiivi	Muu EU-säädös
Potilas sairastuu tilapäisen oleskelun aikana	X	(X?)	
Oma-aloitteinen hoitoon hakeutuminen (ennakkoluvalla tai ilman)	X	X	
Sairaala lähettää potilaan hoitoon/ostopalvelu	(X)		
Potilaasta otettu näyte/röntgenkuva lähetetään toiseen EU-valtioon	X		
Terveystuon ammattihenkilö tarjoaa palveluita tilapäisesti			Ammattipätevyysdirektiivi (2005/36/EY)
Terveystuon ammattihenkilö sijoittautuu toiseen EU-valtioon			Ammattipätevyysdirektiivi (2005/36/EY)

Kansallisesti ratkaistava

- Mikä terveydenhuolto kuuluu tai ei kuulu Suomen terveydenhuollon piiriin?
- Maksetaanko korvaus potilaalle kunnallisen vai sairausvakuutuskorvauksen tason mukaan?
- Kuka maksaa?

Mitä potilas valitsee?

- Maan (Asetus: EU/ETA ja Sveitsi; Direktiivi: EU)
- palveluntuottajan (Asetus: lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuuluva; Direktiivi: lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään kuuluva + yksityinen (voidaan rajoittaa))
- Terveystuottajan ammattihenkilön (hoitoa antavan maan lainsäädännön mukaan)
- Hoidon yhdessä lääkärin kanssa (hoitoa antavan maan lainsäädännön ja hoitokäytäntöjen mukaan – riski siitä, ettei korvata)
- Nopeamman hoitoon pääsyn, paremman laadun ja/tai kohtelun
- Mistä ostaa lääkkeensä

Valinnanvapautta rajoittavat

- Lainsäädännölliset syyt:
  - Ennakkolupa (Asetus + direktiivi)
  - Ei saa korvausta muusta hoidosta kuin siitä, mikä kansallisestikin olisi korvattavaa (hoitomenetelmien, -toimenpiteiden määrittely)
- Käytännön syyt: Kielimuuri, pitkät matkat, läheisten tuen puute, terveydenhuollon laatu, potilasvahinkojen korvattavuus, jatkohoidon saatavuus, vastaanottavan palveluntuottajan kapasiteetti...

